

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 70.847/3
van 14 februari 2022

avis 70.847/3
du 14 février 2022

over

sur

een ontwerp van besluit van de
Brusselse Hoofdstedelijke
Regering 'tot invoering van
een begeleidingstoelage voor
huisvesting'

un projet d'arrêté du
Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale 'instituant
une allocation
d'accompagnement au
relogement'

Op 17 januari 2022 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister-president van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met territoriale ontwikkeling, en stadsvernieuwing, toerisme, de promotie van het imago van Brussel en biculturele zaken van gewestelijk belang verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een ontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering ‘tot invoering van een begeleidingstoelage voor huisvesting’.

Het ontwerp is door de derde kamer onderzocht op 8 februari 2022. De kamer was samengesteld uit Wilfried VAN VAERENBERGH, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Jan VELAERS en Bruno PEETERS, assessoren, en Astrid TRUYENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Githa SCHEPPERS, eerste auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Koen MUYLLE, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 14 februari 2022.

*

Le 17 janvier 2022, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Développement territorial et de la Rénovation urbaine, du Tourisme, de la Promotion de l'Image de Bruxelles et du Biculturel d'intérêt régional à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un projet d'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale ‘instituant une allocation d'accompagnement au relogement’.

Le projet a été examiné par la troisième chambre le 8 février 2022. La chambre était composée de Wilfried VAN VAERENBERGH, président de chambre, Jeroen VAN NIEUWENHOVE et Koen MUYLLE, conseillers d'État, Jan VELAERS et Bruno PEETERS, assesseurs, et Astrid TRUYENS, greffier.

Le rapport a été présenté par Githa SCHEPPERS, premier auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Koen MUYLLE, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 14 février 2022.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET ONTWERP

2. Zoals uit het opschrift ervan blijkt, voorziet het voor advies voorgelegde ontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering (hierna: de regering) in een begeleidingstoelage voor huisvesting, die bestaat uit een verhuispremie en een tegemoetkoming in de huur (artikel 2 van het ontwerp).

De voorwaarden worden bepaald waaronder deze toelage kan worden toegekend (artikel 3), evenals de berekening van het bedrag ervan (artikelen 4 en 5), de periodiciteit van de toekenning (artikel 6) en de gevallen waarin het recht op de tegemoetkoming in de huur uitdooft (artikel 7). Voorts wordt de procedure geregeld voor de indiening en de behandeling van de aanvragen (artikelen 8 tot 10), wordt in de overdracht van de toekenning voorzien in geval van overlijden of echtscheiding (artikelen 11 en 12) en wordt het geval geregeld waarin de begunstigde verhuist (artikelen 13 en 14). Ook wordt de betaling van de toelage geregeld (artikel 15), wordt er in een beroepsmogelijkheid voorzien (artikel 16), wordt bepaald welke verbintenissen de aanvrager moet aangaan (artikel 17), worden de sancties bepaald in geval van een onjuiste of onvolledige aanvraag of de niet-naleving van voorwaarden en verplichtingen waarin wordt voorzien (artikel 18), en wordt de indexatie van de in het te nemen besluit vermelde bedragen geregeld (artikel 19), evenals de communicatie tussen de aanvrager of de begunstigde en het bestuur (artikel 20). Ten slotte wordt ook de verwerking van persoonsgegevens geregeld die gepaard gaat met de toekenning van de begeleidingstoelage (artikelen 21 tot 31).

Het te nemen besluit komt in de plaats van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 28 november 2013 ‘tot instelling van een herhuisvestingstoelage’, dat wordt opgeheven (artikel 32). Ook artikel 7 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 16 juli 2015 ‘betreffende de procedures van de Gewestelijke Inspectiedienst van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de toekenning van tussenkomsten in het bedrag van de nieuwe huurprijs en de verhuis- en installatiekosten van het Gewestelijke solidariteitsfonds’ wordt opgeheven (artikel 33).

Het te nemen besluit treedt in werking op een door de regering te bepalen datum (artikel 34).

RECHTSGROND

3.1. Het ontwerp vindt, onder voorbehoud van wat hieronder wordt opgemerkt, rechtsgrond in de artikelen 165, 169 en 170 van de ordonnantie van 17 juli 2003 ‘houdende de Brusselse Huisvestingscode’ (hierna: de Brusselse Huisvestingscode).

3.2.1. Luidens artikel 169, § 2, van de Brusselse Huisvestingscode stelt de regering de regels vast voor de berekening van de tegemoetkomingen, inzonderheid in functie van

“1° de gezinssamenstelling en -typologie;

2° het gezinsinkomen;

3° de geografische ligging van het goed.”

Uit de artikelen 4 en 5 van het ontwerp, waarin de wijze wordt bepaald waarop het bedrag van de tegemoetkoming in de huur en van de verhuispremie wordt berekend, blijkt dat bij de berekening van die tegemoetkomingen wel rekening wordt gehouden met de gezinssamenstelling en het gezinsinkomen, maar niet met de geografische ligging van het goed.

Hieromtrent om toelichting gevraagd, antwoordde de gemachtigde:

“Met uitzondering van de bepaling dat het betrokken goed in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dient gelegen te zijn (artikel 3, § 3, 2°), wordt de geografische ligging binnen het gewest verder als irrelevant beschouwd voor de verwezenlijking van de vooropgestelde doelstelling van deze ontwerptekst.”

3.2.2. Artikel 169, § 2, van de Brusselse Huisvestingscode lijkt zo te moeten worden gelezen dat de berekening van de begeleidingstoelage minstens aan de hand van de drie in die bepaling vermelde criteria dient te geschieden. Het gebruik van het woord “inzonderheid” impliceert dat de regering, bij het vaststellen van de regels voor de berekening van die tegemoetkoming ook andere criteria in aanmerking mag nemen, maar dat de begeleidingstoelage alleszins op grond van die drie criteria moet worden bepaald.¹

Bijgevolg moet ook het criterium van de geografische ligging van het goed in aanmerking worden genomen voor de berekening van de begeleidingstoelage.²

3.2.3. Uit de voorwaarde dat de woning gelegen is op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (artikel 3, § 3, 2°, van het ontwerp) kan alvast niet worden afgeleid dat aan dit vereiste is voldaan. Het criterium van de geografische ligging van het goed lijkt immers te

¹ Zie adv.RvS 58.507/3 van 16 december 2015 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 18 februari 2016 ‘tot wijziging van het besluit van 13 februari 2014 tot instelling van een huurtoelage voor de kandidaat-huurders die op de lijsten van de sociale huisvesting ingeschreven zijn en het besluit van 28 november 2013 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot instelling van een herhuisvestingstoelage’, opmerking 4.1.2.

² Zie adv.RvS. 53.354/3 van 17 juni 2013 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 28 november 2013 ‘tot instelling van een herhuisvestingstoelage’, opmerking 3.2.3.

impliceren dat het bedrag van de tegemoetkoming varieert in functie van die ligging. In de ontworpen regeling is dat niet het geval.³

De artikelen 4 en 5 van het ontwerp moeten derhalve worden aangepast zodat bij de berekening van de begeleidingstoelage ook rekening wordt gehouden met het criterium van de geografische ligging van het goed.

3.3.1. In de artikelen 21 tot 31 van het ontwerp wordt de verwerking van persoonsgegevens geregeld die gepaard gaat met de toekenning van de begeleidingstoelage. Zo worden de doeleinden van die verwerking bepaald (artikel 24), evenals de personen waarop de verwerking betrekking heeft (artikel 23), de te verwerken persoonsgegevens (artikel 25) en de bewaartermijn (artikel 28).

Op de vraag welke wettelijke grondslag hiervoor voorhanden is in het licht van het wettigheidsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet, antwoordde de gemachtigde:

“De Brusselse regering is gemachtigd tegemoetkomingen in de huur en/of een verhuispremie toe te kennen onder de voorwaarden die ze vaststelt (cf. art. 165 en v. van de Brusselse Huisvestingscode). Het uitvoeren van deze bepalingen gaat per definitie gepaard met de verwerking van persoonsgegevens waardoor voormelde bepalingen minstens impliciet beschouwd kunnen worden als de rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens in dit besluit.

Er is ook de Ordonnantie van 17 juli 2020 houdende verankering van het principe van de unieke gegevensinzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren.”

3.3.2. Luidens artikel 2 ervan, heeft de ordonnantie van 17 juli 2020 ‘houdende verankering van het principe van de unieke gegevensinzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren’ “tot doel de administratieve verplichtingen van natuurlijke en rechtspersonen te vereenvoudigen door te waarborgen dat gegevens die reeds beschikbaar zijn in een authentieke bron niet opnieuw moeten worden meegedeeld aan een Brusselse overheid en te komen tot een volledige gelijkschakeling tussen elektronische en papieren formulieren”. Die ordonnantie voorziet in het principe van de unieke gegevensverzameling⁴ en in de volledige gelijkschakeling van elektronische formulieren met papieren formulieren.⁵ Ze biedt bijgevolg geen rechtsgrond voor de regeling van de verwerking van persoonsgegevens waarin de artikelen 21 tot 31 van het thans voorliggende ontwerp voorzien.

³ Het gegeven dat de woning voor de huur waarvan de toelage wordt toegekend is gelegen op het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, lijkt veeleer de vertaling te zijn van de territoriale bevoegdheid van dat gewest, die het niet mogelijk maakt om in een toelage te voorzien voor de huur van een woning die buiten dat grondgebied is gelegen.

⁴ Artikelen 4 tot 6 van de ordonnantie van 17 juli 2020.

⁵ Artikelen 7 en 8 van de ordonnantie van 17 juli 2020.

3.3.3. Voor zover de in de voormelde bepalingen geregelde verwerking van persoonsgegevens een intrinsiek gevolg is van de regeling van de verhuispremie en de tegemoetkoming waarin artikel 165 van de Brusselse Huisvestingscode voorziet, kan echter worden aangenomen dat geen afzonderlijke wettelijke basis is vereist voor de regeling van de verwerking van de persoonsgegevens die daarmee rechtstreeks verband houden.⁶

De in artikel 25, § 1, 1° tot 5°, 7° tot 9°, en 14°, van het ontwerp vermelde gegevens, die betrekking hebben op de identiteit van de aanvrager, diens vermogen, de gezinssamenstelling en het gezinsinkomen, lijken inderdaad rechtstreeks voort te vloeien uit de regeling van de verhuispremie en de tegemoetkoming waarin artikel 165 van de Brusselse Huisvestingscode voorziet en de criteria in functie waarvan de regering overeenkomstig artikel 169 van de Brusselse Huisvestingscode de toekenningsvoorwaarden en de regels voor de berekening van de toelage vaststelt. Hetzelfde geldt voor artikel 25, § 1, 11°, van het ontwerp, vermits de aldaar vermelde informatie over andere toelagen die de aanvrager geniet, als een intrinsiek gevolg kan worden beschouwd van de in artikel 170 van de Brusselse Huisvestingscode vervatte machtiging aan de regering om te bepalen binnen welke perken en onder welke voorwaarden meerdere tegemoetkomingen gecumuleerd mogen worden. De regeling van de verwerking van die persoonsgegevens kan dan ook rechtsgrond vinden in de voormelde bepalingen van de Brusselse Huisvestingscode.

3.3.4. Het voorgaande is minder evident voor de in artikel 25, § 1, 6° (“informatie volgens dewelke de aanvrager of de begunstigde kandidaat-huurder is van een sociale woning”), 10° (“het bedrag van de huur”), 12° (“informatie volgens dewelke de woning die gehuurd wordt toebehoort aan een ouder of verwant tot de tweede graad”) en 13° (“informatie volgens dewelke de woning die gehuurd wordt beheerd wordt door een Openbare Vastgoedmaatschappij of door een sociaal verhuurkantoor”), van het ontwerp vermelde gegevens. Het loutere gegeven dat de ordonnantiegever in een verhuispremie en tegemoetkoming in de huur van een nieuwe woning voorziet en de regering machtigt om de toekenningsvoorwaarden hiervoor te bepalen, houdt op zich niet in dat vereist wordt dat de aanvrager zich moet inschrijven als kandidaat-huurder van een sociale woning of dat bij de berekening van de toelage rekening zou worden gehouden met het bedrag van de huur. Wat de informatie betreft volgens dewelke de woning die gehuurd wordt toebehoort aan een ouder of verwant tot de tweede graad, moet erop worden gewezen dat artikel 169, § 1, 1°, van de Brusselse Huisvestingscode wel gewag maakt van het onroerend vermogen van de persoon of het gezin die de aanvraag indient, maar niet van diens ouders of verwanten. Ook het beheer door een openbare vastgoedmaatschappij of een sociaal verhuurkantoor wordt in die bepaling niet vermeld.

⁶ Zie o.m. adv.RvS, 67.906/1/V van 16 september 2020 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 22 oktober 2020 ‘betreffende steun aan hotels en aparthotels in het kader van de gezondheidscrisis COVID-19’, opmerking 3.6; adv.RvS 69.250/1 van 22 april 2021 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 juni 2021 ‘betreffende steun aan de ondernemingen van de toeristische logiesector in het kader van de gezondheidscrisis COVID-19’, opmerking 4; adv.RvS 70.109/1/V van 6 september 2021 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 19 oktober 2021 ‘betreffende herstelsteun aan de nog zwaar getroffen ondernemingen van de sectoren van de discotheken, de restaurants en cafés en sommige van hun leveranciers, de evenementen, de cultuur, het toerisme, de sport en het personenvervoer’, opmerking 4.

Gelet op wat voorafgaat en gelet op het wettigheidsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet zou in de Brusselse Huisvestingscode in een duidelijkere rechtsgrond moeten worden voorzien voor de verwerking van de persoonsgegevens die gepaard gaat met de toekenning van de verhuispremie en de tegemoetkoming in de huur vermeld in artikel 165 van die code.⁷

3.4. Artikel 7 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 16 juli 2015, tot opheffing waarvan artikel 33 van het ontwerp strekt, vond rechtsgrond in, enerzijds, artikel 11, § 1, van de Brusselse Huisvestingscode en, anderzijds, in artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’, gelezen in samenhang met artikel 8 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 ‘met betrekking tot de Brusselse Instellingen’ en het voormelde artikel 11, § 1.⁸

Diezelfde bepalingen bieden derhalve rechtsgrond aan artikel 33 van het ontwerp.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Aanhef

4.1. In het derde lid van de aanhef moet bijkomend worden verwezen naar artikel 11, § 1, van de Brusselse Huisvestingscode (zie opmerking 3.4).

4.2. In het zesde lid van de aanhef wordt verwezen naar het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15 juli 2021 ‘tot invoering van een huurtoelage’.

Vermits dat besluit geen rechtsgrond biedt voor het ontwerp en er ook niet door wordt gewijzigd, moet het ook niet worden vermeld in de aanhef.

Artikel 1

5.1. De definities van de begrippen “woning” en “gezin” in artikel 1, 4°, en 6°, eerste lid, van het ontwerp stemmen overeen met definities van dezelfde begrippen in artikel 2, § 1, 3° en 6°, van de Brusselse Huisvestingscode. Vermits het te nemen besluit strekt tot uitvoering van de Brusselse Huisvestingscode, werken de voormelde definities in artikel 2, § 1, 3° en 6°, van die code door naar dat besluit en is het niet nodig om de begrippen “woning” en “gezin” nog eens te definiëren. Bijgevolg kan artikel 1, 4°, en 6°, eerste lid, van het ontwerp worden weggelaten.

⁷ Of meer in het algemeen voor de tegemoetkomingen waarin de artikelen 160 tot 167 van de Brusselse Huisvestingscode voorzien.

⁸ Zie adv.RvS 57.393/3 van 8 mei 2015 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 16 juli 2015, opmerking 3.5.

5.2. Het tweede lid van artikel 1, 6°, van het ontwerp, naar luid waarvan de personen die ingeschreven zijn op het adres van de gehuurde woning, worden beschouwd als deel uitmakend van hetzelfde gezin, heeft een regelgevende inhoud die niet thuishoort in een definitie.⁹ Die bepaling kan dan ook beter worden overgeheveld naar hoofdstuk 2 van het ontwerp.

Artikel 3

6.1. Naar luid van artikel 3, § 2, 3°, van het ontwerp moet de aanvrager ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister en gedomicilieerd zijn op het adres waar de woning wordt gehuurd.

Om toelichting gevraagd omtrent de vermelding van het vreemdelingenregister in die bepaling, antwoordde de gemachtigde:

“Art. 12 van de Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

‘De vreemdeling die toegelaten of gemachtigd is tot een verblijf van meer dan drie maanden in het Rijk, wordt door het gemeentebestuur van zijn verblijfplaats in het vreemdelingenregister ingeschreven.’

Wij merken echter bij herlezing van deze wet dat dit artikel bepaalt dat voor de toepassing van de wet van 19 juli 1991, waarnaar verwezen wordt in de definities van de ontwerp tekst, het vreemdelingenregister beschouwd wordt als integraal deel uitmakende van de bevolkingsregisters. Dit maakt de verwijzing naar het vreemdelingenregister in artikel 3, § 2, 3° overbodig.”

Bijgevolg kunnen de woorden “of het vreemdelingenregister” worden weggelaten.

6.2. Naar luid van artikel 3, § 2, 6°, iii), van het ontwerp moet de aanvrager huurder zijn geweest van een woning gelegen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, ten aanzien waarvan een verbod op de verhuur werd opgelegd. De gemachtigde liet weten dat die bepaling als volgt moet worden verbeterd:

“huurder te zijn geweest van een woning, gelegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, [waarop] een verbod op de verhuur werd opgelegd door de Gewestelijke Inspectiedienst [ter uitvoering van artikel 8 van de Ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse Huisvestingscode] of waarvoor een onbewoonbaarheidsbesluit genomen door de Burgemeester van een gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in toepassing [ter uitvoering] van artikel 135, § 2 van de Nieuwe Gemeentewet.”

Hiermee kan worden ingestemd voor zover wordt geschreven “waarvoor een onbewoonbaarheidsbesluit werd genomen” en de woorden “in toepassing” worden weggelaten.

⁹ Zie *Beginnelsen van de wetgevingstechniek. Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, Raad van State, 2008, aanbeveling 97, te raadplegen op de internetsite van de Raad van State (www.raadvst-consetat.be).

Artikel 7

7. In artikel 7, § 1,¹⁰ 2°, i), van het ontwerp schrijve men “openbare vastgoedmaatschappij” (in plaats van “OVM”), zoals in de artikelen 3, § 3, 3°, en 25, § 1,¹¹ 13°, van het ontwerp. Indien deze afkorting wordt behouden, moet er in artikel 1 van het ontwerp een definitie van dat begrip worden toegevoegd (en moeten de woorden “openbare vastgoedmaatschappij” elders in het ontwerp worden vervangen door “OVM”).

Artikel 9

8. In artikel 9, § 3, van het ontwerp wordt de minister of staatssecretaris bevoegd voor huisvesting (hierna: de minister) gemachtigd om de lijst te bepalen van instellingen, opvangtehuizen en diensten wiens begeleiding in rekening kan worden genomen om te voldoen aan de vereisten vermeld in artikel 3, § 2, 6°, i) en ii) van het ontwerp.

In de laatstvermelde bepaling wordt gewag gemaakt van een *erkende* instelling voor bijstand aan daklozen, een *erkend* opvangtehuis en een *erkende* ambulante dienst voor begeleiding van slachtoffers van intrafamiliaal geweld. Gevraagd of in het licht hiervan de machtiging aan de minister in artikel 9, § 3, van het ontwerp inhoudt dat hij bepaalt welke instellingen, opvangtehuizen en diensten erkend worden, antwoordde de gemachtigde:

“De Minister aan wie de uitvoering van het ontwerpbesluit wordt toevertrouwd kan geenszins erkenningen regelen voor deze instellingen. Dit is (...) een gemeenschapsbevoegdheid.

De analyse met betrekking tot de instellingen die geldige verklaringen zullen kunnen afleveren is nog aan de gang. Maar wat momenteel reeds vaststaat, is dat er geen sprake kan zijn van een erkenning door de Gewestminister.”

Voor zover de machtiging aan de minister in artikel 9, § 3, van het ontwerp impliceert dat hij alle erkende instellingen, opvangtehuizen en diensten opneemt in de lijst waarvan die bepaling gewag maakt, en hij derhalve enkel kan nagaan of een instelling, opvangtehuis of dienst al dan niet is erkend, kan die machtiging worden aanvaard.

Artikel 14

9. Naar luid van artikel 14, § 2, van het ontwerp verlengt de overdracht van het recht op de tegemoetkoming in de huur en de verhuis van de begunstigde tijdens de periode waarin de toelage wordt uitgekeerd, niet de duurtijd van de steun die wordt genoten.

Vermits die bepaling niet alleen betrekking heeft op de verhuis, die in de artikelen 13 en 14, § 1, van het ontwerp wordt geregeld, maar ook op de overdracht van het recht op tegemoetkoming, die in de artikelen 11 en 12 van het ontwerp wordt geregeld, kan ze beter in een afzonderlijk artikel worden ondergebracht, veeleer dan als een paragraaf in artikel 14.

¹⁰ Maar zie dienaangaande opmerking 12.

¹¹ Idem.

Artikel 16

10. Uit artikel 16, § 5, van het ontwerp vloeit voort dat bij gebrek aan beslissing binnen de in de paragrafen 3 en 4 van die bepaling vermelde termijn, de aangevochten beslissing wordt vernietigd. Aldus wordt een beroep gedaan op het procedé van de stilzwijgende beslissing.

Al kan dat procedé niet geheel worden afgekeurd wanneer de stilzwijgende beslissing in het voordeel van de betrokkene is, moet toch worden opgemerkt dat aan een stilzwijgende besluitvorming een aantal nadelen zijn verbonden. Zo is een dergelijk procedé in de eerste plaats niet bevorderlijk voor de rechtszekerheid, al was het maar omdat een schriftelijke beslissing ontbreekt, wat tot bewijsproblemen aanleiding kan geven, en de stilzwijgende beslissing in beginsel niet op dezelfde wijze zal worden meegedeeld of bekendgemaakt als uitdrukkelijk genomen beslissingen, met alle gevolgen van dien voor de kenbaarheid en de aanvechtbaarheid van dergelijke stilzwijgende beslissingen. Meer bepaald houdt het procedé van de stilzwijgende beslissing hierdoor ook grotere risico's in voor een schending van de belangen van derden die op een impliciete, doch daarom niet minder verstrekkende wijze, in het gedrang kunnen komen. In de tweede plaats kan het procedé van de stilzwijgende beslissing in strijd komen met het algemeen belang, in zoverre een dergelijk procedé tot gevolg kan hebben dat impliciet beslissingen worden genomen zonder dat daarmee een zorgvuldige voorbereiding en afweging van alle betrokken belangen gepaard gaat. Ten slotte zijn die beslissingen uiteraard niet formeel gemotiveerd, wat de wettigheidscontrole erop kan bemoeilijken.

Het ontworpen artikel 16, § 5, van het ontwerp wordt dan ook op dit punt het best herzien.

Artikel 19

11. Naar luid van artikel 19, § 1, eerste lid, van het ontwerp zijn de bedragen in de artikelen 4 en 5 van het ontwerp gekoppeld aan “de index bedoeld in artikel 1728 *bis*, § 1, 4de lid, van het Burgerlijk Wetboek zoals ingevoegd door artikel 16 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 16 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen”.

Gevraagd of hiermee de gezondheidsindex wordt bedoeld,¹² antwoordde de gemachtigde:

“Dit is correct. Hier wordt de gezondheidsindex mee bedoeld.

De verwijzing naar artikel 1728*bis* van het Burgerlijk Wetboek dient verwijderd te worden. De verwijzing naar artikel 16 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen dient gewijzigd te worden naar artikel 2 van hetzelfde koninklijk besluit.”

¹² Namelijk het prijsindexcijfer dat wordt berekend voor de toepassing van artikel 2 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ‘ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen’, bekrachtigd bij de wet van 30 maart 1994 ‘houdende sociale bepalingen’.

Hiermee kan worden ingestemd.

Slotopmerking

12. Het ontwerp moet nog aan een grondig wetgevingstechnisch nazicht worden onderworpen. Zo kan, bijvoorbeeld, de indeling in punten in de artikelen 3, §§ 2 tot 4, en 4, §§ 2 en 3, van het ontwerp beter worden vervangen door een indeling in leden. Voorts moet in de Nederlandse tekst van artikel 6, § 3, van het ontwerp gewag worden gemaakt van een “lid” (in plaats van “al.”) en moet in de Franse tekst van die bepaling het woord “alinéa” voluit worden geschreven. In de artikelen 7 en 25 van het ontwerp moet de zinsnede “§ 1” worden weggelaten, vermits die bepalingen slechts een paragraaf tellen.¹³

*

¹³ De verwijzingen naar die bepalingen elders in het ontwerp, bijvoorbeeld in artikel 30, moeten hieraan worden aangepast.

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DU PROJET

2. Ainsi qu'il ressort de son intitulé, le projet d'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale (ci-après : le gouvernement), soumis pour avis, prévoit une allocation d'accompagnement au relogement, qui est constituée d'une aide au déménagement et d'une intervention dans le loyer (article 2 du projet).

Le projet détermine les conditions d'octroi de cette allocation (article 3) ainsi que le calcul de son montant (articles 4 et 5), la périodicité de l'octroi (article 6) et les cas dans lesquels le droit à l'intervention dans le loyer s'éteint (article 7). Il règle ensuite la procédure d'introduction et de traitement des demandes (articles 8 à 10), prévoit le transfert de l'octroi en cas de décès ou de séparation (articles 11 et 12) et règle le cas du déménagement du bénéficiaire (articles 13 et 14). Il règle également le paiement de l'allocation (article 15), prévoit une possibilité de recours (article 16), précise les engagements auxquels le demandeur doit souscrire (article 17), fixe les sanctions en cas de déclaration inexacte ou incomplète ou de non-respect des conditions et obligations prévues (article 18) et règle l'indexation des montants mentionnés dans l'arrêté envisagé (article 19) ainsi que la communication entre le demandeur ou le bénéficiaire et l'administration (article 20). Enfin, il règle également le traitement des données à caractère personnel lié à l'octroi de l'allocation d'accompagnement (articles 21 à 31).

L'arrêté envisagé se substitue à l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 28 novembre 2013 'instituant une allocation de relogement', qui est abrogé (article 32). L'article 7 de l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 16 juillet 2015 'relatif aux procédures du service d'inspection régionale du Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale et à l'octroi des interventions dans le montant du nouveau loyer et aux frais de déménagement ou d'installation du Fonds budgétaire régional de solidarité' est également abrogé (article 33).

L'arrêté envisagé entre en vigueur à une date à déterminer par le gouvernement (article 34).

FONDEMENT JURIDIQUE

3.1. Sous réserve des observations formulées ci-après, le projet trouve un fondement juridique dans les articles 165, 169 et 170 de l'ordonnance du 17 juillet 2003 'portant le Code bruxellois du logement' (ci-après : le Code bruxellois du logement).

3.2.1 Aux termes de l'article 169, § 2, du Code bruxellois du logement, le gouvernement fixe le mode de calcul des aides en fonction notamment :

- « 1° de la composition et de la typologie du ménage;
- 2° des revenus du ménage;
- 3° de la situation géographique du bien ».

Il ressort des articles 4 et 5 du projet, qui fixent le mode de calcul du montant de l'intervention dans le loyer et de l'aide au déménagement, que le calcul de ces interventions tient effectivement compte de la composition et des revenus du ménage, mais pas de la situation géographique du bien.

Invité à fournir des précisions à ce sujet, le délégué a répondu ce qui suit :

« Met uitzondering van de bepaling dat het betrokken goed in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dient gelegen te zijn (artikel 3, § 3, 2°), wordt de geografische ligging binnen het gewest verder als irrelevant beschouwd voor de verwezenlijking van de vooropgestelde doelstelling van deze ontwerptekst ».

3.2.2. L'article 169, § 2, du Code bruxellois du logement semble devoir être interprété en ce sens que le calcul de l'allocation d'accompagnement doit au moins être effectué en fonction des trois critères que mentionne cette disposition. L'utilisation du mot « notamment » implique que le gouvernement, lorsqu'il fixe les règles du calcul de cette aide, peut également prendre d'autres critères en considération, mais que l'allocation d'accompagnement doit en tout cas être fixée sur la base de ces trois critères ¹.

Par conséquent, le critère de la situation géographique du bien doit également être pris en compte dans le calcul de l'allocation d'accompagnement ².

3.2.3. Il ne se déduit en tout cas pas de la condition selon laquelle le logement est situé sur le territoire de la Région de Bruxelles-Capitale (article 3, § 3, 2°, du projet) qu'il est satisfait à cette exigence. En effet, le critère de la situation géographique du bien semble impliquer que le montant de l'intervention varie en fonction de cette situation. Tel n'est pas le cas de la réglementation en projet ³.

Les articles 4 et 5 du projet doivent dès lors être adaptés en ce sens que le calcul de l'allocation d'accompagnement prend également en compte le critère de la situation géographique du bien.

¹ Voir l'avis C.E. 58.507/3 du 16 décembre 2015 sur un projet devenu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 18 février 2016 'modifiant l'arrêté du 13 février 2014 instituant une allocation loyer pour les candidats-locataires inscrits sur les listes du logement social et l'arrêté du 28 novembre 2013 du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale instituant une allocation de relogement', observation 4.1.2.

² Voir l'avis C.E. 53.354/3 du 17 juin 2013 sur un projet devenu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 28 novembre 2013 'instituant une allocation de relogement', observation 3.2.3.

³ Le fait que le logement pris en location pour lequel l'allocation est octroyée est situé sur le territoire de la Région de Bruxelles-Capitale semble plutôt traduire la compétence territoriale de cette région, qui ne permet pas de prévoir une allocation pour le loyer d'un logement situé en dehors de ce territoire.

3.3.1. Les articles 21 à 31 du projet règlent le traitement des données à caractère personnel lié à l'octroi de l'allocation d'accompagnement. Ainsi, les finalités de ce traitement sont précisées (article 24), ainsi que les personnes auxquelles se rapportent le traitement (article 23), les données à caractère personnel à traiter (article 25) et le délai de conservation (article 28).

À la question de savoir quelle base légale existe à cet effet au regard du principe de légalité consacré par l'article 22 de la Constitution, le délégué a répondu ce qui suit :

« De Brusselse regering is gemachtigd tegemoetkomingen in de huur en/of een verhuispremie toe te kennen onder de voorwaarden die ze vaststelt (cf. art. 165 en v. van de Brusselse Huisvestingscode). Het uitvoeren van deze bepalingen gaat per definitie gepaard met de verwerking van persoonsgegevens waardoor voormelde bepalingen minstens impliciet beschouwd kunnen worden als de rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens in dit besluit.

Er is ook de Ordonnantie van 17 juli 2020 houdende verankering van het principe van de unieke gegevensinzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren ».

3.3.2. Selon son article 2, l'ordonnance du 17 juillet 2020 'garantissant le principe de la collecte unique des données dans le fonctionnement des services et instances qui relèvent de ou exécutent certaines missions pour l'autorité, et portant simplification et harmonisation des formulaires électroniques et papier' « tend à alléger les obligations administratives des personnes physiques et des personnes morales en leur garantissant que les données déjà disponibles dans une source authentique ne doivent plus être communiquées une nouvelle fois à une autorité publique bruxelloise et tend à assimiler complètement les formulaires électroniques et les formulaires papier ». Cette ordonnance prévoit le principe de collecte unique des données ⁴ et l'assimilation complète des formulaires électroniques aux formulaires papier ⁵. Par conséquent, elle ne procure pas de fondement juridique pour régler le traitement des données à caractère personnel, prévu aux articles 21 à 31 du projet actuellement à l'examen.

3.3.3. Dans la mesure où le traitement des données à caractère personnel réglé dans les dispositions précitées est une conséquence intrinsèque du règlement de l'aide au déménagement et de l'intervention, prévu à l'article 165 du Code bruxellois du logement, il peut toutefois être admis qu'aucune base légale distincte n'est requise pour régler le traitement des données à caractère personnel qui y est directement lié ⁶.

⁴ Articles 4 à 6 de l'ordonnance du 17 juillet 2020.

⁵ Articles 7 et 8 de l'ordonnance du 17 juillet 2020.

⁶ Voir notamment l'avis C.E. 67.906/1/V du 16 septembre 2020 sur un projet devenu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 22 octobre 2020 'relatif à une aide aux hôtels et appart-hôtels dans le cadre de la crise sanitaire du Covid-19', observation 3.6; l'avis C.E. 69.250/1 du 22 avril 2021 sur un projet devenu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 21 juin 2021 'relatif à une aide aux entreprises du secteur des hébergements touristiques dans le cadre de la crise sanitaire du COVID-19', observation 4; l'avis C.E. 70.109/1/V du 6 septembre 2021 sur un projet devenu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 19 octobre 2021 'relatif à une aide de relance aux entreprises encore fortement impactées des secteurs des discothèques, des restaurants et cafés et de certains de leurs fournisseurs, de l'événementiel, de la culture, du tourisme, du sport et du transport des voyageurs', observation 4.

Les données mentionnées à l'article 25, § 1er, 1° à 5°, 7° à 9°, et 14°, du projet, qui portent sur l'identité du demandeur, son patrimoine, la composition de ménage et les revenus de celui-ci semblent en effet découler directement du règlement de l'aide au déménagement et de l'intervention, prévu à l'article 165 du Code bruxellois du logement, et des critères selon lesquels le gouvernement, conformément à l'article 169 du Code bruxellois du logement, fixe les conditions d'octroi et le mode de calcul de l'allocation. Il en va de même pour l'article 25, § 1er, 11°, du projet, puisque les informations qu'il mentionne à propos d'autres allocations dont le demandeur bénéficie peuvent être considérées comme une conséquence intrinsèque de la délégation au gouvernement, inscrite à l'article 170 du Code bruxellois du logement, lui permettant de déterminer dans quelles limites et à quelles conditions plusieurs aides peuvent être cumulées. Le règlement du traitement de ces données à caractère personnel peut dès lors trouver un fondement juridique dans les dispositions précitées du Code bruxellois du logement.

3.3.4. Les considérations qui précèdent sont moins évidentes pour les données mentionnées à l'article 25, § 1er, 6° (« l'information selon laquelle le demandeur ou le bénéficiaire est candidat à un logement social bruxellois »), 10° (« le montant du loyer »), 12° (« l'information selon laquelle le logement pris en location appartient à un parent ou allié jusqu'au 2ième (lire : deuxième) degré ») et 13° (« l'information selon laquelle le logement pris en location est géré par une [s]ociété [i]mmobilière de [s]ervice [p]ublic ou par une agence immobilière sociale ») du projet. Le simple fait que le législateur régional bruxellois prévoit une aide au déménagement et une intervention dans le loyer d'un nouveau logement et habilite le gouvernement à fixer les conditions d'octroi à cet effet n'implique pas en soi qu'il est requis que le demandeur doive s'inscrire comme candidat-locataire à un logement social ou que le calcul de l'allocation tiendrait compte du montant du loyer. En ce qui concerne l'information selon laquelle le logement pris en location appartient à un parent ou allié jusqu'au deuxième degré, il faut souligner que l'article 169, § 1er, 1°, du Code bruxellois du logement fait bien mention du patrimoine immobilier de la personne ou du ménage demandeur, mais pas de ses parents ou alliés. Cette disposition ne mentionne pas non plus la gestion par une société immobilière de service public ou par une agence immobilière sociale.

Compte tenu de ce qui précède et eu égard au principe de légalité inscrit à l'article 22 de la Constitution, le Code bruxellois du logement devrait prévoir un fondement juridique plus clair pour le traitement des données à caractère personnel lié à l'octroi de l'aide au déménagement et de l'intervention dans le loyer, mentionnées à l'article 165 de ce code ⁷.

3.4. L'article 7 de l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 16 juillet 2015, que l'article 33 du projet vise à abroger, trouvait un fondement juridique, d'une part, dans l'article 11, § 1er, du Code bruxellois du logement, et, d'autre part, dans l'article 20 de la loi spéciale du 8 août 1980 'de réformes institutionnelles', combiné avec l'article 8 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 'relative aux Institutions bruxelloises' et l'article 11, § 1er, précité ⁸.

⁷ Ou d'une manière plus générale pour les interventions prévues aux articles 160 à 167 du Code bruxellois du logement.

⁸ Voir l'avis C.E. 57.393/3 du 8 mai 2015 sur un projet devenu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 16 juillet 2015, observation 3.5.

Ces mêmes dispositions procurent dès lors un fondement juridique à l'article 33 du projet.

EXAMEN DU TEXTE

Préambule

4.1. Le troisième alinéa du préambule doit viser en plus l'article 11, § 1er, du Code bruxellois du logement (voir l'observation 3.4).

4.2. Le sixième alinéa du préambule fait référence à l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 15 juillet 2021 'instituant une allocation de loyer'.

Cet arrêté ne procurant pas de fondement juridique au projet et n'étant pas non plus modifié par ce dernier, le préambule ne doit pas non plus en faire mention.

Article 1er

5.1. Les définitions des notions de « logement » et de « ménage » à l'article 1er, 4°, et 6°, alinéa 1er, du projet, correspondent aux définitions de ces mêmes notions figurant à l'article 2, § 1er, 3° et 6°, du Code bruxellois du logement. Dès lors que l'arrêté envisagé entend mettre en œuvre le Code bruxellois du logement, les définitions précitées dont fait état l'article 2, § 1er, 3° et 6°, de ce code se répercutent dans cet arrêté et il n'est pas nécessaire de définir une nouvelle fois les notions de « logement » et de « ménage ». L'article 1er, 4°, et 6°, alinéa 1er, du projet, peut par conséquent être omis.

5.2. L'alinéa 2 de l'article 1er, 6°, du projet, selon lequel les personnes inscrites à l'adresse du logement pris en location sont considérées comme faisant partie du même ménage, a un contenu réglementaire qui n'a pas sa place dans une définition⁹. Il est donc préférable d'inscrire cette disposition dans le chapitre 2 du projet.

Article 3

6.1. Selon l'article 3, § 2, 3°, du projet, le demandeur doit être inscrit au registre de la population ou au registre des étrangers et domicilié à l'adresse du logement pris en location.

Invité à apporter des précisions quant à la mention du registre des étrangers dans cette disposition, le délégué a répondu :

« Art. 12 van de Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

⁹ Voir *Principes de technique législative. Guide de rédaction des textes législatifs et réglementaires*, Conseil d'État, 2008, recommandation 97, à consulter sur le site internet du Conseil d'État (www.raadvst-consetat.be)

‘De vreemdeling die toegelaten of gemachtigd is tot een verblijf van meer dan drie maanden in het Rijk, wordt door het gemeentebestuur van zijn verblijfplaats in het vreemdelingenregister ingeschreven.’

Wij merken echter bij herlezing van deze wet dat dit artikel bepaalt dat voor de toepassing van de wet van 19 juli 1991, waarnaar verwezen wordt in de definities van de ontwerptekst, het vreemdelingenregister beschouwd wordt als integraal deel uitmakende van de bevolkingsregisters. Dit maakt de verwijzing naar het vreemdelingenregister in artikel 3, § 2, 3° overbodig ».

En conséquence, les mots « ou au registre des étrangers » peuvent être omis.

6.2. Selon l'article 3, § 2, 6°, iii), du projet, le demandeur doit avoir été locataire d'un logement, situé en Région de Bruxelles-capitale, frappé d'une interdiction à la location. Le délégué a fait savoir que cette disposition doit être rectifiée comme suit :

« huurder te zijn geweest van een woning, gelegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, [waarop] een verbod op de verhuur werd opgelegd door de Gewestelijke Inspectiedienst [ter uitvoering van artikel 8 van de Ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse Huisvestingscode] of waarvoor een onbewoonbaarheidsbesluit genomen door de Burgemeester van een gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in toepassing [ter uitvoering] van artikel 135, § 2 van de Nieuwe Gemeentewet ».

On peut se rallier à cette formulation dans la mesure où l'on écrit « waarvoor een onbewoonbaarheidsbesluit werd genomen » et l'on omet les mots « in toepassing ».

Article 7

7. À l'article 7, § 1er, 10 2°, i), du projet, on écrira « société immobilière de service public » (au lieu de « S.I.S.P. »), comme dans les articles 3, § 3, 3°, et 25, § 1er, 11 13°, du projet. Si cette abréviation est maintenue, on complètera l'article 1er du projet par une définition de cette notion (et on remplacera les mots « société immobilière de service public » par « SISP » ailleurs dans le projet).

Article 9

8. L'article 9, § 3, du projet habilite le ministre ou le secrétaire d'État qui a le Logement sans ses attributions (ci-après : le ministre) à déterminer la liste des institutions, centres d'hébergement et services dont l'accompagnement peut être pris en compte pour satisfaire aux exigences fixées à l'article 3, § 2, 6°, i) et ii), du projet.

La dernière disposition citée fait état d'une institution *agréée* pour l'assistance aux sans-abris, d'un foyer d'hébergement *agréé* ainsi que d'un service [ambulatoire] *agréé* pour l'accompagnement de personnes victimes de violences intrafamiliales. À la question de savoir si, au regard de ce qui précède, l'habilitation conférée au ministre à l'article 9, § 3, du projet,

¹⁰ Voir toutefois à cet égard l'observation 12.

¹¹ Idem

implique qu'il détermine quels institutions, foyers d'hébergement et services sont agréés, le délégué a répondu :

« De Minister aan wie de uitvoering van het ontwerpbesluit wordt toevertrouwd kan geenszins erkenningen regelen voor deze instellingen. Dit is (...) een gemeenschapsbevoegdheid.

De analyse met betrekking tot de instellingen die geldige verklaringen zullen kunnen afleveren is nog aan de gang. Maar wat momenteel reeds vaststaat, is dat er geen sprake kan zijn van een erkenning door de Gewestminister ».

Dans la mesure où la délégation au ministre figurant à l'article 9, § 3, du projet implique qu'il inscrit toutes les institutions, foyers d'hébergement et services agréés dans la liste dont cette disposition fait état, et qu'il peut donc uniquement vérifier si une institution, foyer d'hébergement ou service est agréé ou non, cette délégation peut être admise.

Article 14

9. Selon l'article 14, § 2, du projet, le transfert du droit à l'intervention dans le loyer, ainsi que le déménagement du bénéficiaire en cours de la période de bénéfice ne prolonge pas la durée de bénéfice de l'aide.

Vu que cette disposition ne concerne pas seulement le déménagement, réglé dans les articles 13 et 14, § 1er, du projet, mais également le transfert du droit à l'intervention, réglé dans les articles 11 et 12 du projet, mieux vaudrait l'inscrire dans un article distinct, plutôt que dans un paragraphe de l'article 14.

Article 16

10. Il résulte de l'article 16, § 5, du projet qu'à défaut de décision dans le délai mentionné aux paragraphes 3 et 4 de cette disposition, la décision attaquée est annulée. Il est ainsi recouru au procédé de la décision tacite.

Même si ce procédé ne peut pas être totalement écarté lorsque la décision tacite est à l'avantage de l'intéressé, il faut néanmoins noter que pareille décision présente un certain nombre d'inconvénients. Ainsi, tout d'abord, un tel procédé ne contribue pas à la sécurité juridique, ne fût-ce qu'en raison de l'absence d'une décision écrite, ce qui pourrait donner lieu à des problèmes quant à l'administration de la preuve, et parce qu'en principe une décision tacite ne sera pas notifiée ni publiée dans les mêmes formes que les décisions expresses, avec toutes les conséquences qui en découlent en termes d'accessibilité et de contestation de telles décisions tacites. Plus particulièrement, le procédé de la décision tacite risque de ce fait d'impliquer davantage une violation des intérêts de tiers, lesquels sont susceptibles d'être affectés d'une manière certes implicite, mais non moins importante. Par ailleurs, le procédé de la décision tacite est susceptible de se heurter à l'intérêt général dans la mesure où un tel procédé peut emporter que certaines décisions soient prises de manière implicite sans s'accompagner d'une préparation minutieuse ni d'une mise en balance de tous les intérêts en présence. Enfin, ces décisions sont forcément dépourvues de motivation formelle, ce qui risque d'entraver le contrôle de légalité.

Mieux vaut dès lors revoir l'article 16, § 5, en projet, du projet, sur ce point.

Article 19

11. Selon l'article 19, § 1er, alinéa 1er, du projet, les montants inscrits aux articles 4 et 5 du projet sont liés à « l'indice visé à l'article 1728bis, § 1er, alinéa 4[,] du Code civil[,] (...) inséré par l'article 16 de l'arrêté royal du 24 décembre 1993 portant exécution de la loi du 16 janvier 1989 de sauvegarde de la compétitivité du pays ».

À la question de savoir s'il faut entendre par là l'indice santé ¹², le délégué a répondu :

« Dit is correct. Hier wordt de gezondheidsindex mee bedoeld.

De verwijzing naar artikel 1728bis van het Burgerlijk Wetboek dient verwijderd te worden. De verwijzing naar artikel 16 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen dient gewijzigd te worden naar artikel 2 van hetzelfde koninklijk besluit ».

On peut se rallier à cette proposition.

Observation finale

12. Le projet doit encore être soumis à un examen approfondi sur le plan de la légistique. Ainsi, par exemple, mieux vaudrait remplacer la division en points dans les articles 3, §§ 2 à 4, et 4, §§ 2 et 3, du projet, par une division en alinéas. Ensuite, dans le texte français de l'article 6, § 3, du projet, on écrira en toutes lettres le mot « alinéa » et dans le texte néerlandais de cette disposition, on mentionnera « lid » (au lieu de « al. ») . On omettra, dans les articles 7 et 25 du projet, respectivement, les mentions « § 1er » et « § 1 », ces dispositions ne comportant qu'un seul paragraphe¹³.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Astrid TRUYENS

Wilfried VAN VAERENBERGH

¹² À savoir l'indice des prix qui est calculé pour l'application de l'article 2 de l'arrêté royal du 24 décembre 1993 'portant exécution de la loi du 6 janvier 1989 de sauvegarde de la compétitivité du pays', confirmé par la loi du 30 mars 1994 'portant des dispositions sociales'.

¹³ On adaptera en conséquence les références faites à ces dispositions ailleurs dans le projet, par exemple dans l'article 30.